

estadística
básica
serveis
penitenciariis
2011

14

Dades penitenciàries 2011

Els fets més destacables de l'evolució del sistema penitenciari durant 2011 han estat l'estancament del creixement de la població penitenciària per segon any consecutiu, els avenços en la gestió de la població penitenciària estrangera i el manteniment del model penitenciari del Govern català.

Població penitenciària

L'any 2011 va acabar amb una ocupació de 10.513 interns a les presons de Catalunya. Aquest nombre és pràcticament el mateix que hi havia a finals de 2010 i 2009 (10.520 i 10.525, respectivament). Per tant, la població penitenciària no ha crescut els darrers dos anys malgrat les previsions fetes l'any 2008, que pronosticaven una població de 12.000 interns per al 2012.

Tenint en compte la complexitat de les variables socials i penals que poden estar afectant aquesta situació, i que el període de canvi de tendència és encara curt per fer generalitzacions, no es pot oferir una explicació definitiva a la interrupció del creixement de l'última dècada.

No obstant això, hi ha alguns factors que s'han de remarcar i que poden haver influït en aquesta contenció del creixement.

A la darrerria de l'any 2010 es va aplicar una reforma del Codi penal que va comportar, entre d'altres, la reducció de la durada màxima de les penes per alguns delictes contra la salut pública. Tenint en compte que aquest és el motiu d'internament d'un 38% dels estrangers i del 20% dels espanyols, aquesta reforma ha tingut un efecte que perdurarà durant els propers anys i que n'explica, encara que de manera limitada, l'estancament produït. Així, el percentatge de població reclusa per delictes contra la salut pública s'ha reduït en un 1,79% (185 interns menys per aquest delicte) els dos darrers anys.

La població interna estrangera, que ha estat una de les causes de creixement de l'ocupació de les presons, ha continuat augmentant aquests dos darrers anys, fins que ha arribat al 45,83% el 2011. Malgrat això, aquest increment que havia representat una mitjana de 338 interns estrangers més cada any des del 2000, s'ha vist reduït a un increment mitjà de 124 interns durant 2010 i 2011. Aquesta desacceleració fa que la població hagi crescut menys els dos darrers anys del que es podria esperar si hagués continuat amb el mateix ritme.

Juntament amb la disminució del creixement en la població estrangera, cal assenyalar que els dos darrers anys, per primer cop des de l'any 2000, s'ha produït un descens en el nombre d'interns espanyols a les presons. Així, a la darrerria de 2011 hi havia a les presons de Catalunya 260 interns menys de nacionalitat espanyola que el 2009.

També ha disminuït durant aquests dos anys el nombre d'interns en situació de presó preventiva, i s'ha arribat per primer cop des de 2003 a una proporció inferior al 19%.

Tot i que, com ja s'ha esmentat, no es pot donar una explicació respecte a la causa d'aquesta contenció de l'ocupació, hi ha tres factors externs a la gestió penitenciària que molt probablement hi han tingut una influència significativa.

En primer lloc, l'efecte en la reducció de la penalitat als delictes contra la salut pública a la reforma del Codi penal de 2010, esmentada anteriorment.

En segon lloc, el canvi en els fluxos migratoris a la població general de Catalunya. La població estrangera, que havia anat augmentant durant tota la passada dècada, pràcticament no va créixer durant el 2010 i ha disminuït un 1,06% durant el 2011, segons dades publicades per l'Idescat.

Finalment, una probable disminució de l'activitat delictiva a Catalunya durant el 2011, tal com s'observa a les estadístiques policials. Així, segons dades del Departament d'Interior, els delictes i faltes penals coneguts per la policia de Catalunya durant el 2011 s'han reduït en un 2,6 % respecte de l'any anterior.

Circular 1/2011 sobre estrangeria als centres penitenciaris de Catalunya

El 15 de setembre de 2011 es va posar en funcionament la Circular de serveis penitenciaris sobre estrangeria. Aquesta normativa s'ha elaborat amb el propòsit d'adequar la intervenció amb aquest tipus de població a les seves possibilitats reals de reinserció, activar les mesures legals per afavorir el retorn al seu país dels interns sense possibilitats d'integració al nostre, i millorar la coordinació amb els òrgans administratius, judicials i policials.

Un dels efectes de la posada en marxa d'aquesta normativa ha estat l'augment de les excarceracions d'interns estrangers com a conseqüència de l'aplicació de mesures específiques de retorn al seu país. Així, un cop examinades les dades obtingudes, en data 31 de gener de 2012, després de 4 mesos i mig de vigència de la Circular, podem indicar que el nombre d'expulsions ha augmentat en un 105% en comparació amb el mateix període de l'any anterior. L'optimització dels mecanismes per retornar al país d'origen dels interns estrangers que comporta l'aplicació de la Circular ha estat possible gràcies a la inestimable col·laboració de la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia i de la Delegació del Govern a Catalunya, responsable de la Brigada d'Estrangers de la Policia Nacional.

El model penitenciari de Catalunya

Durant els darrers 28 anys en què la Generalitat de Catalunya s'ha fet càrrec de les competències en matèria d'execució penal s'ha consolidat un model penitenciari eficaç pel que fa a la cohesió social i seguretat pública. És una prioritat d'aquest Govern mantenir i consolidar aquest model que ens situa entre els països més avançats del nostre entorn en aquesta matèria.

Cal destacar com a trets més importants un nivell alt d'activitat en els centres penitenciaris adequada a les necessitats de la població reclusa, l'acostament progressiu dels interns a l'entorn social i el manteniment d'una convivència ordenada. En aquest sentit, l'any 2011, malgrat les dificultats del context socioeconòmic, ha estat positiu en l'assoliment d'aquests objectius.

El 88,13% de les persones que han passat per les presons durant aquest any ha fet almenys una activitat laboral, formativa, de tractament o ocupacional d'acord amb el seu programa individual de tractament.

Alhora, un terç de la població total ha gaudit de permisos de sortida i prop d'un 18% ha complert la pena en règim obert. En la interpretació d'aquestes últimes dades cal tenir en compte que no tota la població compleix les condicions jurídiques (estar penat, compliment de la quarta part...) per accedir a aquestes mesures de preparació de la vida en llibertat. Per això, s'ha de tenir en compte el percentatge d'interns en tercer grau respecte al total de penats classificats, que ha estat d'un 24,67%.

També a la darrereria de 2011, hi havia un 9,6% dels penats en situació de llibertat condicional, en comparació amb el 8,99% de l'any anterior. El fet que una part important dels interns acabin la condemna en aquesta situació de llibertat sota supervisió dels serveis penitenciaris és una mesura per aconseguir l'objectiu constitucional de la reinserció social, però també una forma de prevenció de la reincidència, atès que els prepara per a la transició de la presó a la llibertat.

Per a l'any 2012, s'està preparant una circular de la Direcció General de Serveis Penitenciaris que millora els protocols de treball dels equips de tractament d'acord amb els preceptes del Codi penal i la Llei penitenciària i que compta amb les atribucions de les juntes de tractament i els jutjats de vigilància penitenciària en aquesta matèria.

Finalment, cal esmentar que l'any 2011 la gestió dels serveis penitenciaris ha permès mantenir uns nivells acceptables de convivència en els centres, tal com es manifesta en la lleugera disminució dels incidents respecte de l'any anterior i dintre dels marges dels darrers anys i en altres indicadors com són l'absència d'evasions o les defuncions.

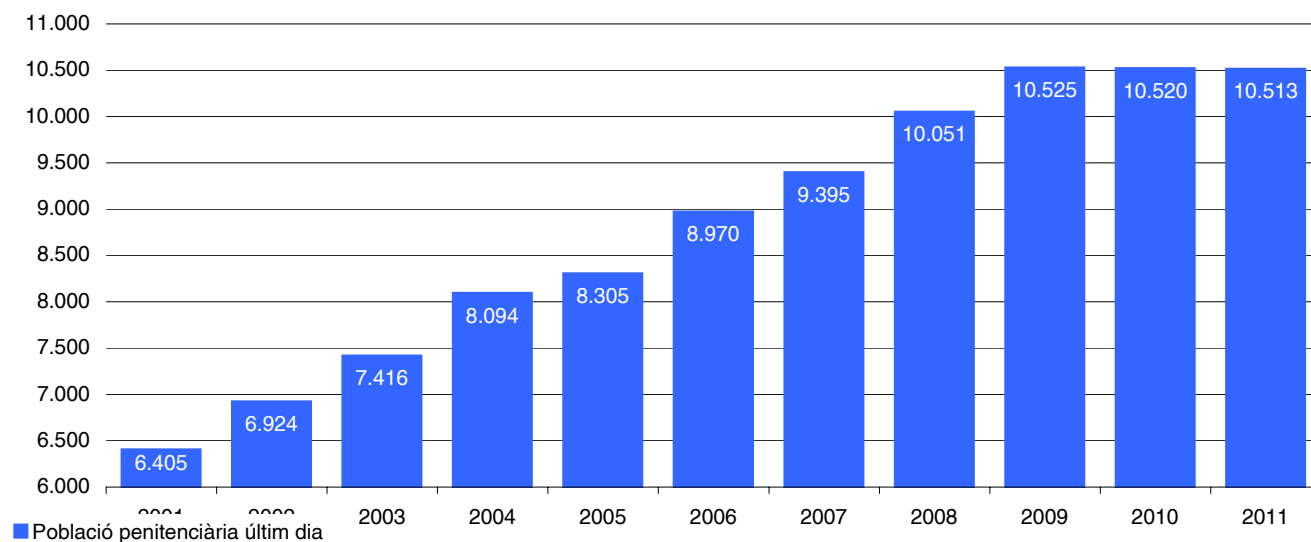
Serveis penitenciaris: Indicadors bàsics

Població	2011	2010	dif
Població penitenciària últim dia	10.513	10.520	-7
Taxa interns/100 mil habitants Catalunya	139,9	140,7	-0,79
Gènere i nacionalitat	2011	2010	dif
% Homes	92,97	92,93	+0,04
% Dones	7,03	7,07	-0,04
% Espanyols	54,17	55,84	-1,67
% Estrangers	45,83	44,16	+1,67
% Estrangers Unió Europea	6,42	5,68	+0,74
% Estrangers no Comunitaris	39,41	38,48	+0,93
Situació penal	2011	2010	dif
% Penats	81,44	81,40	+0,04
% Preventius	18,56	18,60	-0,04
Delicte principal població últim dia	2011	2010	dif
% Pers amb delictes contra patrimoni i l'ordre socioeconòmic	39,94	39,13	+0,81
% Persones amb delictes violents	26,83	26,89	-0,06
% Persones amb delictes contra la salut pública	25,09	26,46	-1,37
Permisos i programes de Rehabilitació	2011	2010	dif
% Població amb permisos penitenciaris	30,25	29,00	+1,25
Població en programes de Rehabilitació	15.755	15.215	+540
% Participació en programes de Rehabilitació	88,13	85,06	+3,08
Classificació i règim de vida	2011	2010	dif
% Població en règim tancat	1,93	2,20	-0,27
% Població règim ordinari	80,17	80,28	-0,11
% Població 3 grau sobre total població encarcerada	17,90	17,52	+0,38
% Població 3 grau sobre interns classificats	24,67	24,07	+0,60
Alliberats Condicional	2011	2010	dif
Població en Llibertat Condicional	909	846	+63
% Alliberats Condicionals sobre total població penada ¹	9,60	8,99	+0,61
Llibertats condicionals concedides	794	731	+63
Incidents	2011	2010	dif
Taxa incidents greus cada 100 interns	6,65	6,96	-0,31
Evasions	0	1	-1,00
Defuncions	55	53	+2
Personal	2011	2010	dif
Plantilla serveis penitenciaris	4.930	5.050	-120
Ràtio interns/professional	2,13	2,08	+0,05

¹ La població penada inclou els interns penats i els alliberats condicionals

Evolució de la població penitenciària

Població penitenciària últim dia

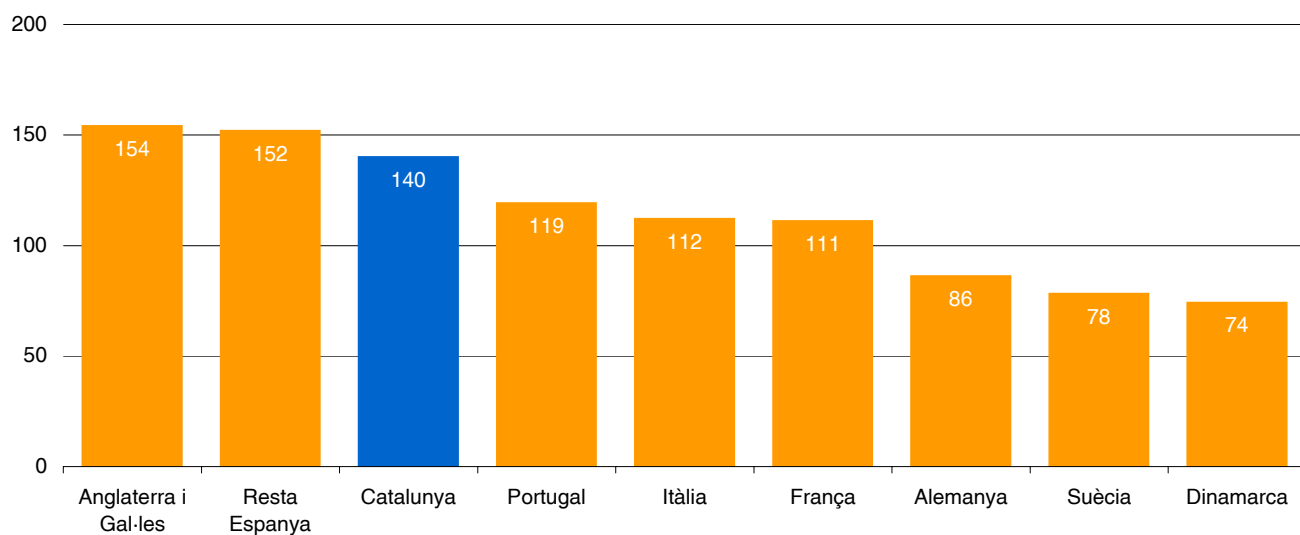

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Població penitenciària últim dia	6.405	6.924	7.416	8.094	8.305	8.970	9.395	10.051	10.525	10.520	10.513
variació població		519	492	678	211	665	425	656	474	-5	-7
variació % població		8,10	7,11	9,14	2,61	8,01	4,74	6,98	4,72	-0,05	-0,07

Nombre total d'encarcerats (penats, preventius i internats judicials) l'últim dia de l'any a les 24 hores.

Taxa interns/100 mil habitants

Interns/100mil hab

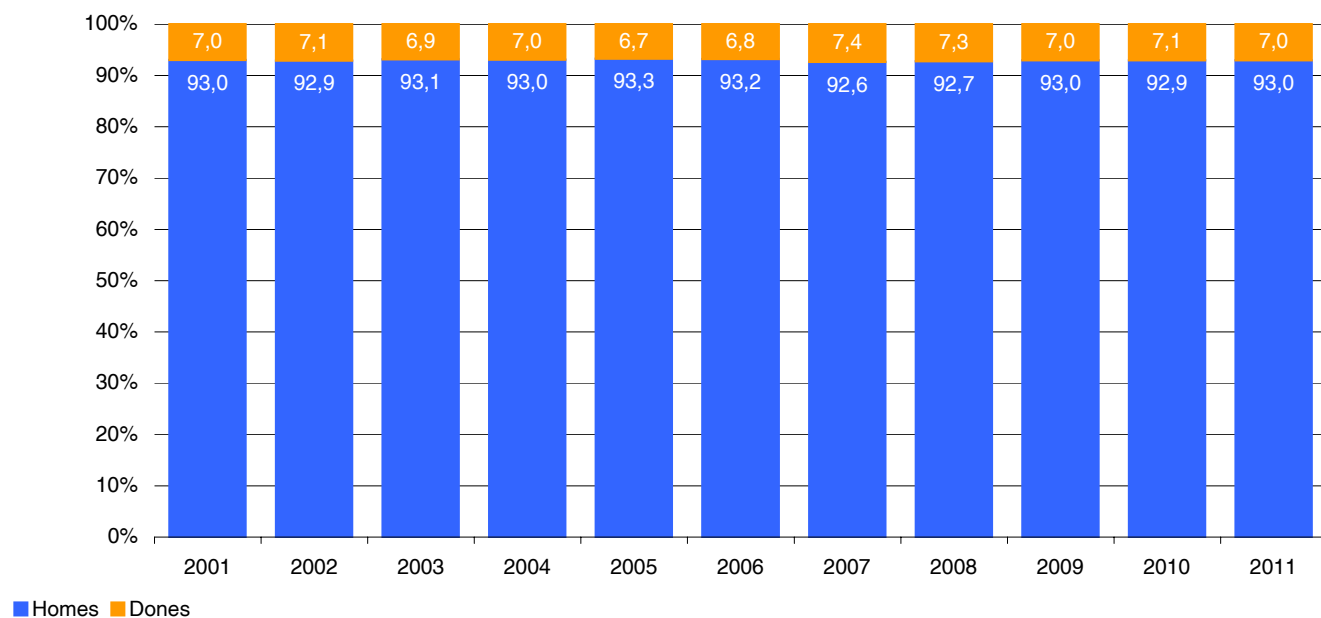

Interns/100mil hab

Anglaterra i Gal·les	154
Resta Espanya	152
Catalunya	140
Portugal	119
Itàlia	112
França	111
Alemanya	86
Suècia	78
Dinamarca	74

Població penitenciària per gènere

Població últim dia

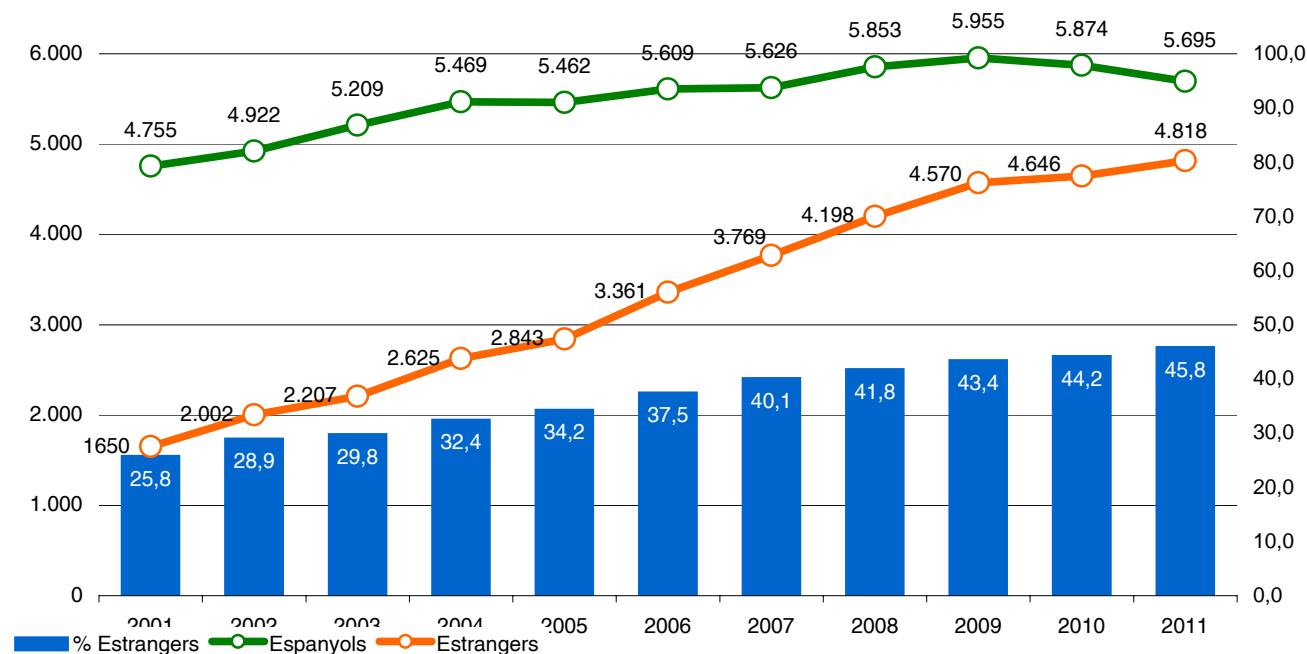

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Homes	5.958	6.432	6.908	7.531	7.747	8.362	8.701	9.322	9.784	9.776	9.774
Dones	447	492	508	563	558	608	694	729	741	744	739
% Homes	93,0	92,9	93,1	93,0	93,3	93,2	92,6	92,7	93,0	92,9	93,0
% Dones	7,0	7,1	6,9	7,0	6,7	6,8	7,4	7,3	7,0	7,1	7,0

Nombre i percentatge d'homes i dones l'últim dia de l'any a les 24 h.

Població penitenciària per nacionalitat

Població últim dia

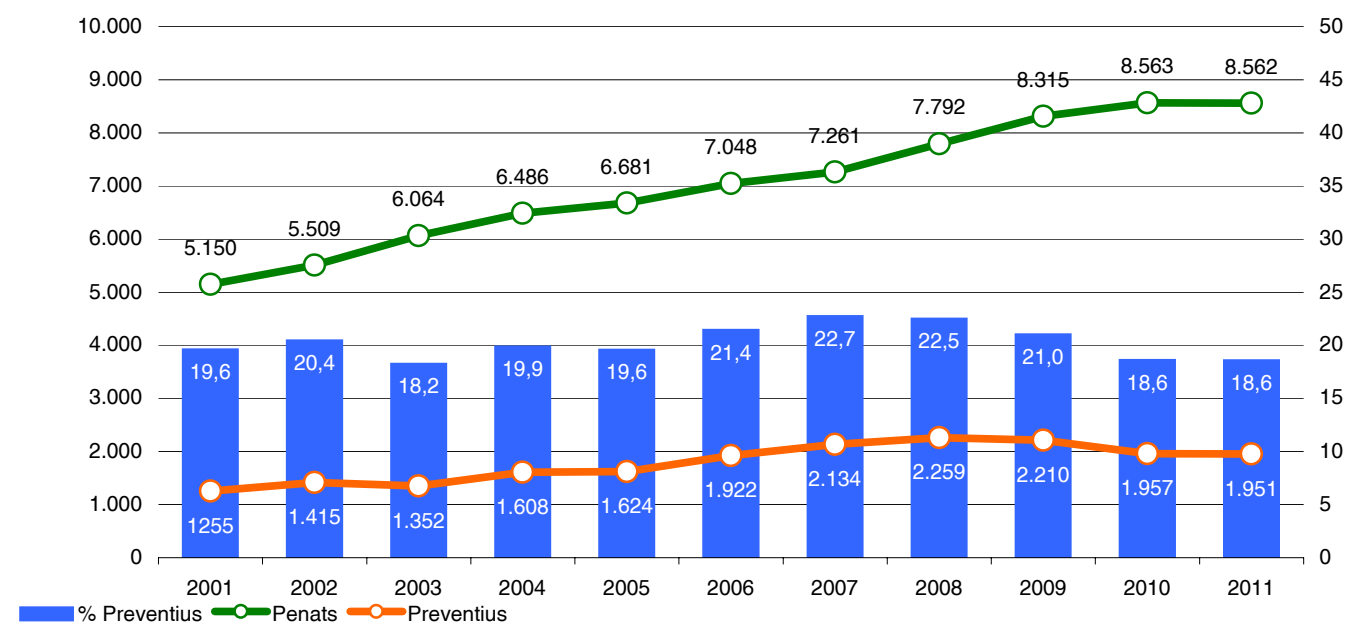

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Espanyols	4.755	4.922	5.209	5.469	5.462	5.609	5.626	5.853	5.955	5.874	5.695
Estrangers	1650	2.002	2.207	2.625	2.843	3.361	3.769	4.198	4.570	4.646	4.818
% Espanyols	74,2	71,1	70,2	67,6	65,8	62,5	59,9	58,2	56,6	55,8	54,2
% Estrangers	25,8	28,9	29,8	32,4	34,2	37,5	40,1	41,8	43,4	44,2	45,8

Nombre i percentatge d'interns espanyols i d'interns estrangers l'últim dia de l'any a les 24 h.

Situació processal i penal l'últim dia

Població últim dia

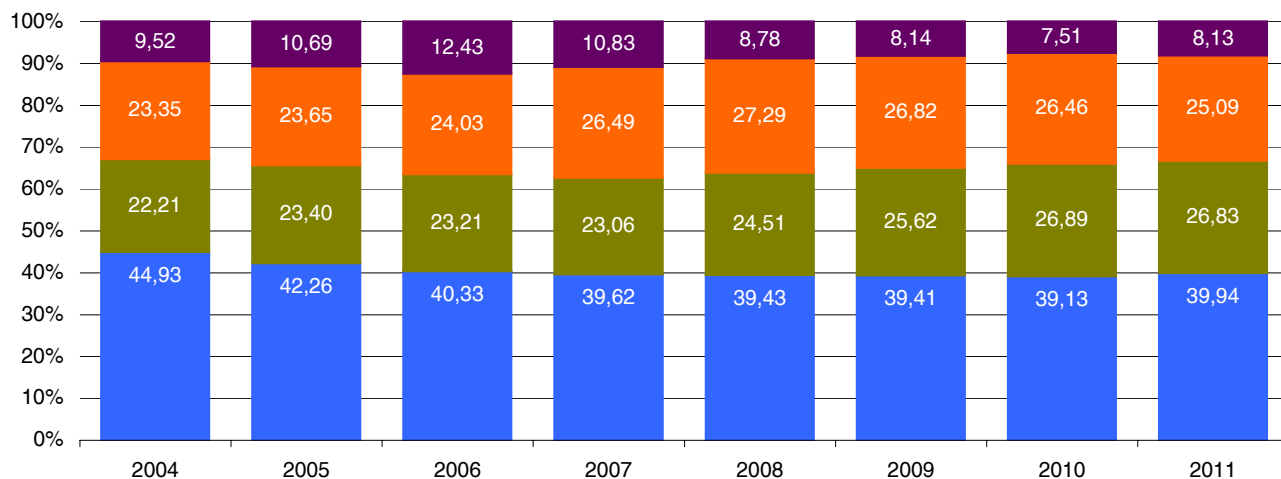

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Penats	5.150	5.509	6.064	6.486	6.681	7.048	7.261	7.792	8.315	8.563	8.562
Preventius	1.255	1.415	1.352	1.608	1.624	1.922	2.134	2.259	2.210	1.957	1.951
% Penats	80,4	79,6	81,8	80,1	80,4	78,6	77,3	77,5	79,0	81,4	81,4
% Preventius	19,6	20,4	18,2	19,9	19,6	21,4	22,7	22,5	21,0	18,6	18,6

Nombre i percentatge d'interns penats i d'interns preventius l'últim dia de l'any a les 24 h.

Població segons el delictes principal

Població últim dia

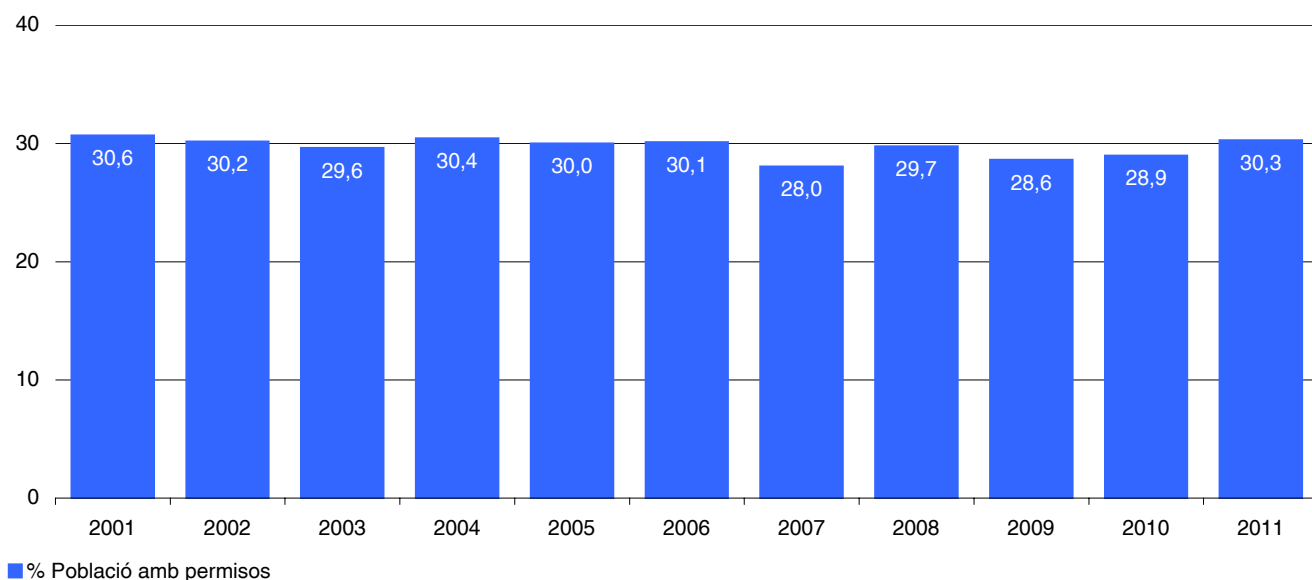
■ % Persones amb delictes contra patrimoni i l'ordre socioeconòmic ■ % Persones amb delictes violents
 ■ % Persones amb delictes contra la salut pública ■ % Altres delictes

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
% Persones amb delictes contra patrimoni i l'ordre socioeconòmic	44,93	42,26	40,33	39,62	39,43	39,41	39,13	39,94
% Persones amb delictes violents	22,21	23,40	23,21	23,06	24,51	25,62	26,89	26,83
% Persones amb delictes contra la salut pública	23,35	23,65	24,03	26,49	27,29	26,82	26,46	25,09
% Altres delictes	9,52	10,69	12,43	10,83	8,78	8,14	7,51	8,13

Nombre i percentatge d'interns l'últim dia de l'any a les 24 h segons el delictes principal.

Població amb permisos penitenciaris

Població

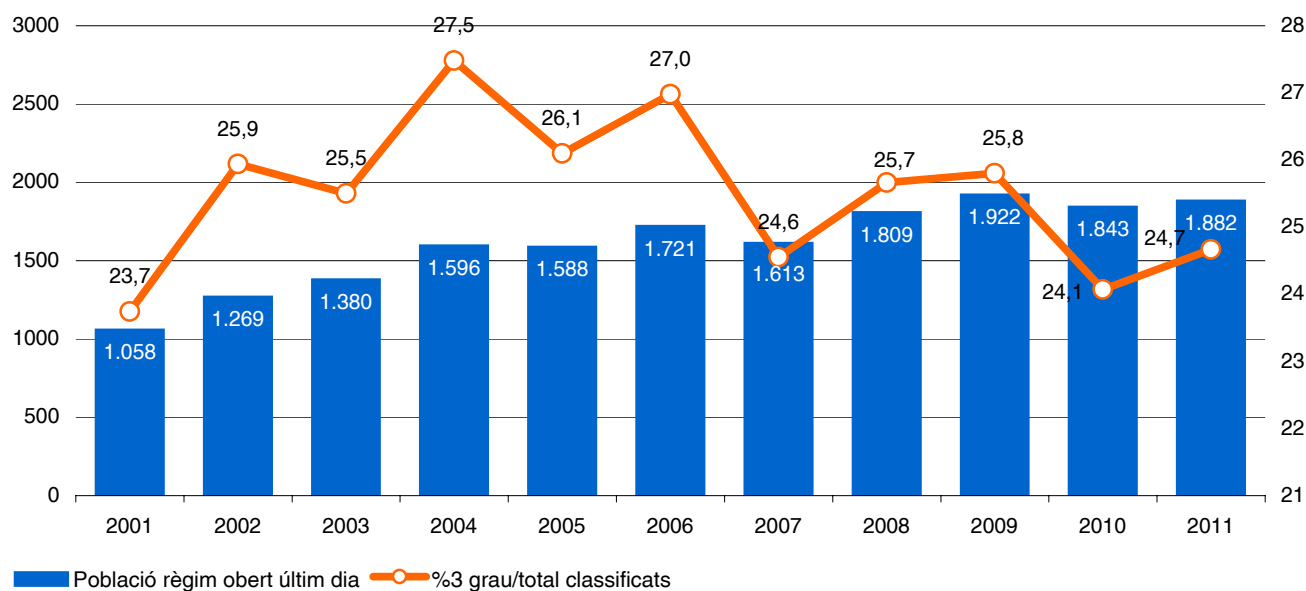

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
% Població amb permisos	30,6	30,2	29,6	30,4	30,0	30,1	28,0	29,7	28,6	28,9	30,3
Població amb permisos	3.510	3.576	3.757	4.095	3.999	4.188	4.211	4.479	4.923	5.178	5.409
Interns diferents anuals encarcerats	11.452	11.860	12.689	13.463	13.334	13.919	15.017	15.068	17.209	17.888	17.876

Nombre acumulat de persones que han gaudit de permisos ordinaris, extraordinaris i de cap de setmana durant cada any

Població en règim obert

Població últim dia

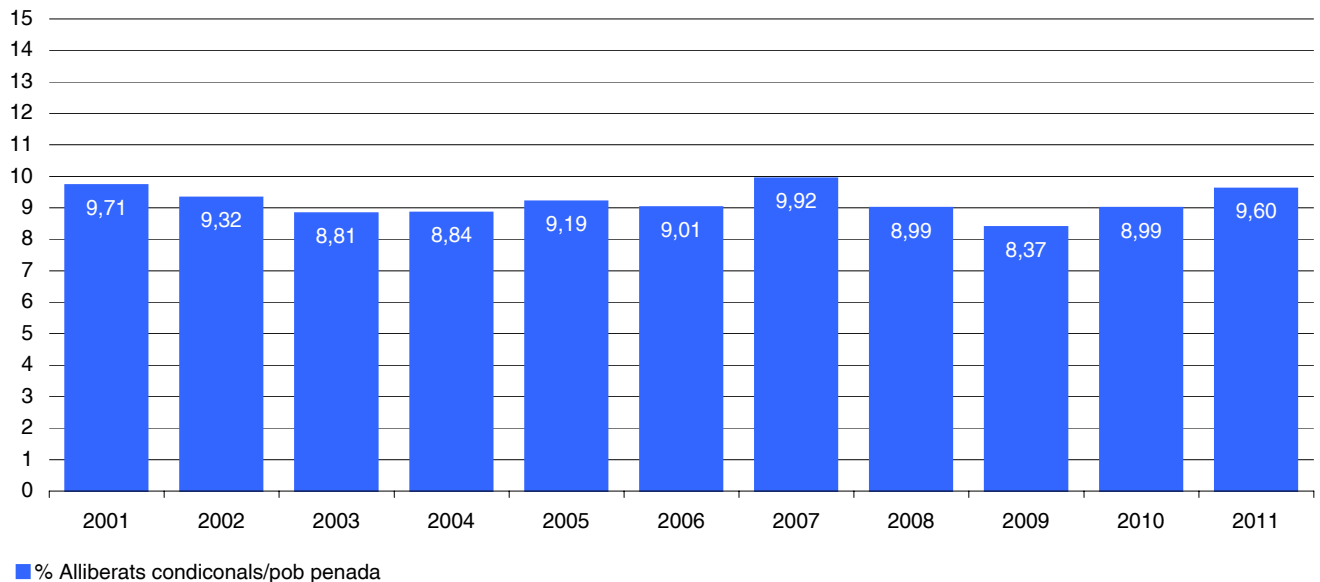

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Població règim obert últim dia	1.058	1.269	1.380	1.596	1.588	1.721	1.613	1.809	1.922	1.843	1.882
% 3r grau/penats	20,5	23,0	22,8	24,6	23,8	24,4	22,2	23,2	23,1	21,5	22,0
% 3r grau/ total encarcerats	16,5	18,3	18,6	19,7	19,1	19,2	17,2	18,0	18,3	17,5	17,9
%3 grau/total classificats	23,7	25,9	25,5	27,5	26,1	27,0	24,6	25,7	25,8	24,1	24,7

Nombre i percentatge d'interns en tercer grau l'últim dia de l'any a les 24 h.

Alliberats condicionals

Població últim dia

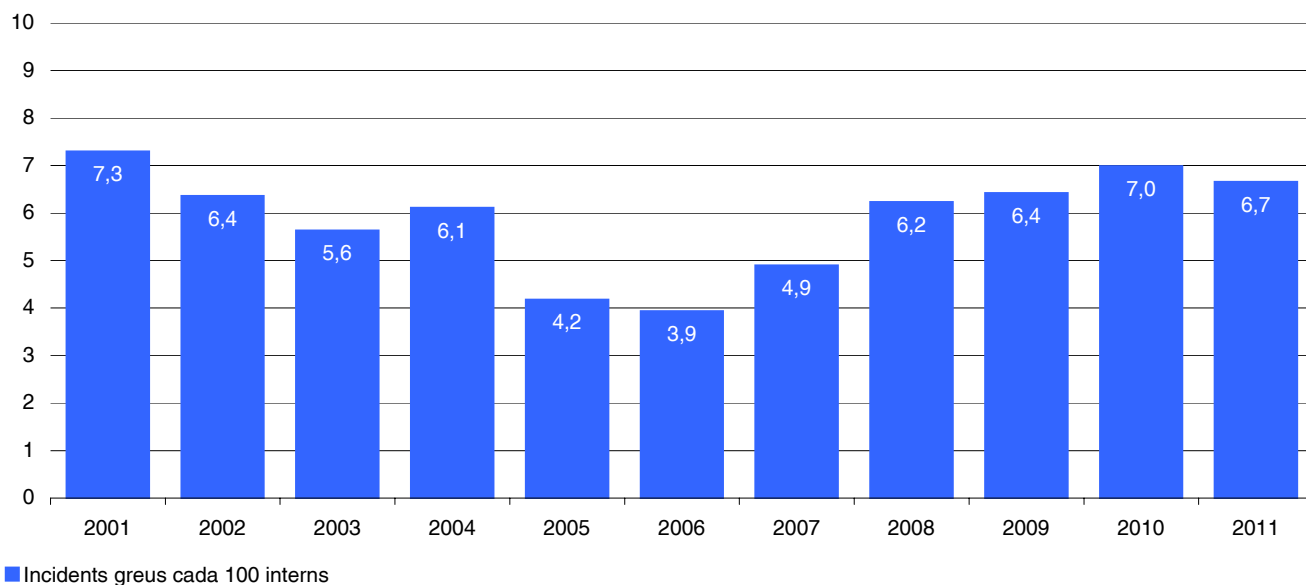
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
% Alliberats condicionals/pob penada	9,71	9,32	8,81	8,84	9,19	9,01	9,92	8,99	8,37	8,99	9,60
Alliberats condicionals últim dia	554	566	586	629	676	698	800	770	760	846	909
Població penada últim dia	5.150	5.509	6.064	6.486	6.681	7.048	7.261	7.792	8.315	8.563	8.562
Llibertats condicionals concedides	562	553	542	542	577	574	648	590	587	731	794

Nombre d'interns que es troben en situació de llibertat condicional l'últim dia de cada any. Inclou els alliberats condicionals per malaltia molt greu i de majors de 70 anys.

Percentatge sobre el total de població penada (penats i alliberats condicionals)

Taxa d'incidents greus cada 100 interns

Població anual

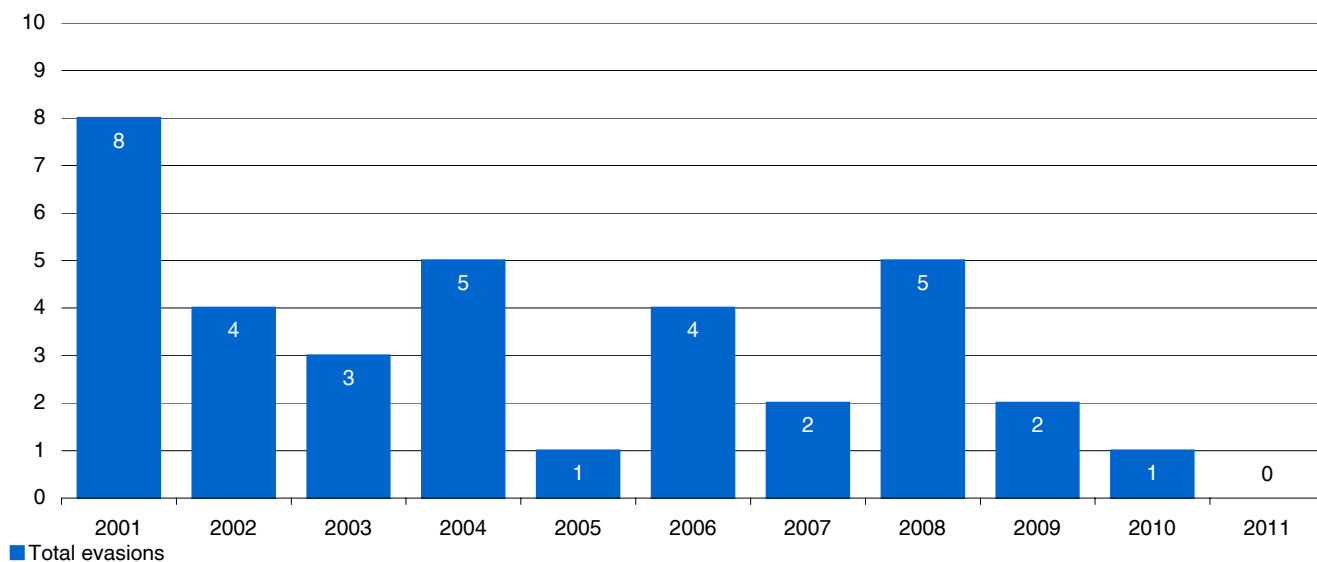
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Incidents greus cada 100 interns	7,3	6,4	5,6	6,1	4,2	3,9	4,9	6,2	6,4	7,0	6,7
Nombre d'incidents greus	835	754	714	822	556	547	735	938	1.104	1.249	1.189
Interns diferents anuals encarcerats	11.452	11.860	12.689	13.463	13.334	13.919	15.017	15.068	17.209	17.888	17.876

Els incidents greus són: lesions o agressions lleus i greus (a interns i funcionaris), autolesions (greus i lleus) i evasions consumades.

A la taula s'informa del nombre anual d'incidents, del nombre d'interns anual que han estat a la presó i de la taxa d'incidents per cada 100 encarcerats diferents acumulats.

Evasions

Població anual

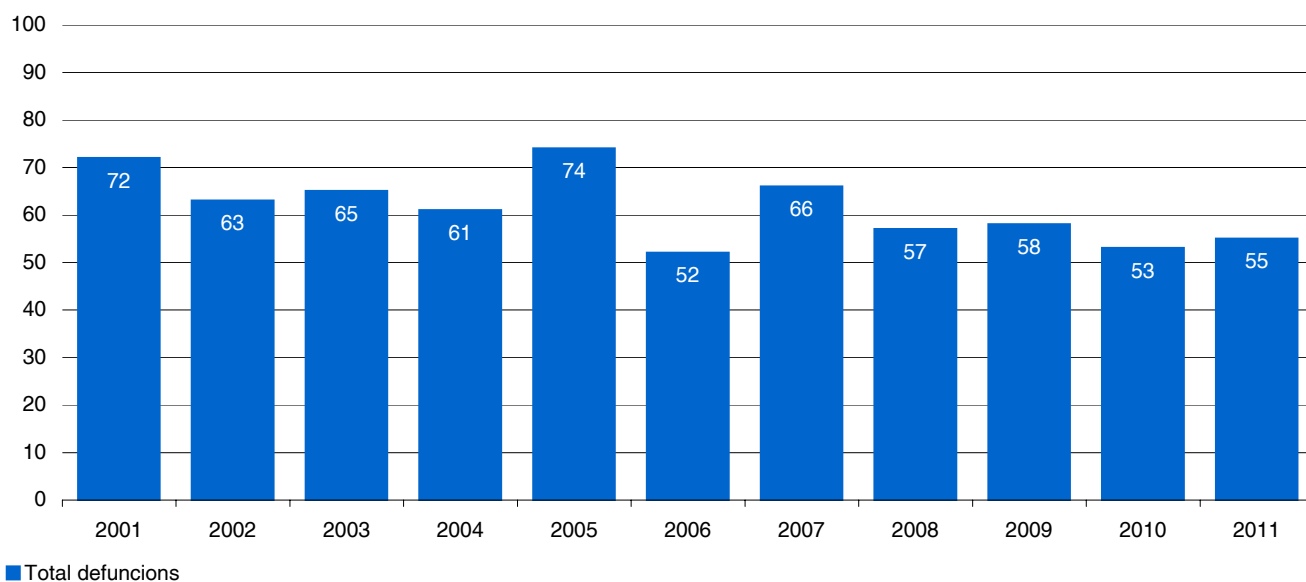
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total evasions	8	4	3	5	1	4	2	5	2	1	0
Evasió des de centre obert/secció oberta	1	0	3	4	0	2	0	2	1	1	0
Evasió en trasllat	2	2	0	1	0	1	1	2	0	0	0
Evasió des de centre ordinari	5	2	0	0	1	1	1	1	1	0	0
Interns diferents	11.452	11.860	12.689	13.463	13.549	14.070	15.017	16.308	17.209	17.888	17.876
% evasions sobre interns diferents	0,070	0,034	0,024	0,037	0,007	0,028	0,013	0,031	0,012	0,006	0,000

S'indica el nombre total d'evasions produïdes en cada any i el desgloss per tipus (des de centre obert/secció oberta, des de centre ordinari o en trasllat).

També s'informa del nombre d'interns diferents que cada any han passat per les presons de Catalunya i el % que les evasions representen respecte aquest nombre d'interns.

Defuncions

Població anual

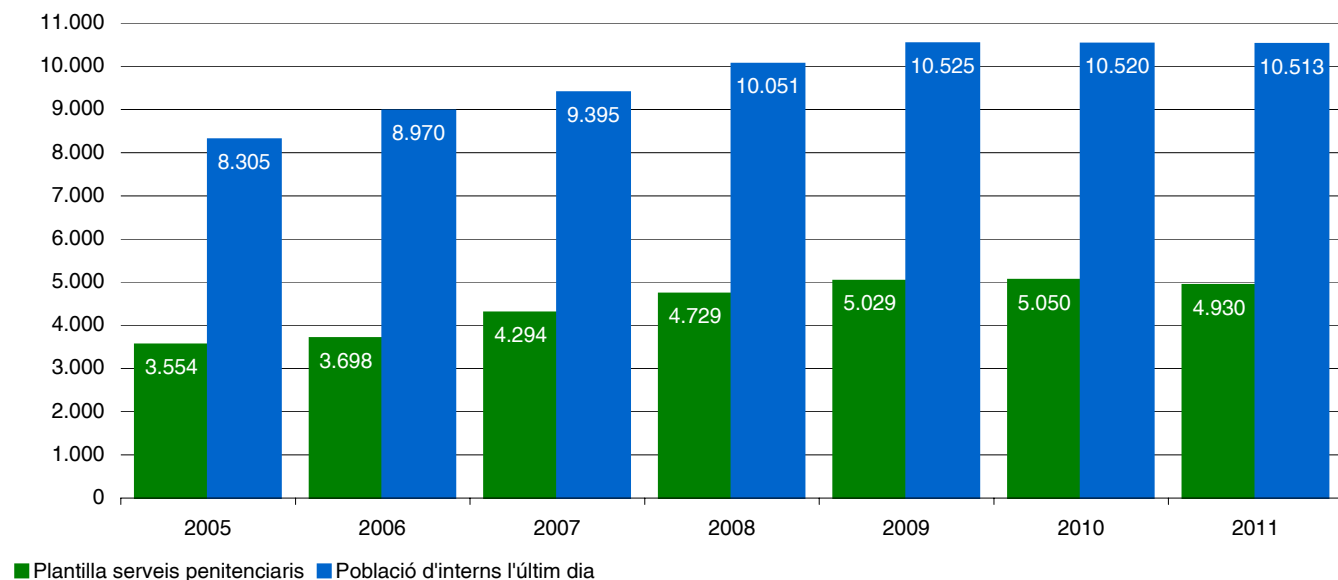
Causa	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total defuncions	72	63	65	61	74	52	66	57	58	53	55
Sida	15	13	9	9	9	7	7	6	5	1	2
Altres malalties	40	32	35	30	47	35	38	23	37	31	41
Sobredosi	13	7	12	10	8	3	8	6	8	16	9
Suïcidi	3	7	8	8	8	6	9	7	6	5	2
Accident	1	1	1	4	1	1	4	1	1	0	1
Agressió	0	3	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Interns diferents encarcerats anuals	11.452	11.860	11.860	12.689	13.463	13.767	15.438	16.308	17.209	17.888	17.876
% defuncions sobre interns diferents	0,63	0,53	0,55	0,48	0,55	0,38	0,43	0,35	0,34	0,30	0,31

Lloc	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Presó	18	10	14	21	17	15	29	19	22	25	23
Fora de la presó	54	53	51	40	57	37	37	38	36	28	32
Total	72	63	65	61	74	52	66	57	58	53	55

Nombre total d'interns que van morir durant el compliment de la seva condemna i les causes de la defunció.
 Percentatge que representen sobre el total d'interns que cada any han estat als centres penitenciaris.

Personal dels serveis penitenciaris

Personal serveis penitenciaris

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Plantilla serveis penitenciaris	3.554	3.698	4.294	4.729	5.029	5.050	4.930
Població d'interns l'últim dia	8.305	8.970	9.395	10.051	10.525	10.520	10.513
Ràtio global	2,33	2,42	2,18	2,12	2,09	2,08	2,13
Ràtio àrea vigilància	3,73	3,88	3,46	3,31	3,25	3,22	3,29
Ràtio àrea rehabilitació	12,19	12,28	11,23	11,52	11,28	11,40	11,81

Nombre de professionals dels serveis penitenciaris (llocs de treball ocupats). Inclou funcionaris i personal laboral
 La ràtio de tractament inclou professionals de l'àrea de tractament (juristes, psicòlegs, treballadors socials, educadors...) i professionals de serveis, oficis i monitors de formació ocupacional.

